

# דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת וירא תשע"ו לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תתפ"ד

וכמו שבישר ה' בעצמו לאברהם, אבל שרה אשתך יולדת לך בן (יז-ט), כן יוכל לבשר גם לשרה עצמה, כי אברהם טפל לשרה בנביאות (שמו"ר א-א). ומכל שכן המלאך שבא להפוך את סדום, לא היה מן הצורך שיבוא לבית אברהם.

**ונראה** דמן השמים היה כוונה אחרת עליונה בשליחות המלאכים לאברהם, ורק להמלאכים עצמם אמרו שזהו טעם שליחותם, אבל טובא גנוו בגויה מטעם אחר, והוא דאיתא במדרש (שמו"ר כח-א) ומשה עלה אל האלקים (שמות יט-ג), באותה שעה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה בו הקב"ה קלסטירין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה אי אתם מתביישין הימנו לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו. אמר הקב"ה למשה, לא נתנה לך תורה אלא בזכות אברהם שנאמר (תהלים סח-ט) לקחת מתנות באדם, ואין אדם האמור כאן אלא אברהם שנאמר (יהושע יד-טו) האדם הגדול בענקים, הוא ומשה עלה אל האלקים ע"כ. וכיון דגלוי וידוע לפניו ית"ש שהמלאכים יקטרגו במתן תורה, על כן שלחם כעת לאברהם, כדי שלעתיד לא יפגעו במשה שיהא צורת קלסתר פניו כאברהם.

**ומעתה** יש לומר כי גם אברהם השיג זאת, שזהו הכנה למתן תורה, ומה שכל אחד בא כעת עבור שליחות מיוחדת, אין זה אלא לכסות עינים לפניהם, למה הם נשלחים לאברהם. ולכן כאשר וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו, אמר שוב וירא, וברש"י לשון הבנה, התחיל להתבונן כי שליחות זו לרפאותו ולבשר לשרה, אין זה תכלית הכוונה העליונה, ולכן הבליע בלשונו ואמר להם ויאקחה פת לחם, כי התורה הקדושה נקראת לחם, וכמו שנאמר (משלי ט-ה) לכו לחמו בלחמי, תכלית ביאתכם אלי הוא עבור שאוכל לעתיד ליקח ולקבל התורה

**וישא** עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וגו', ואקחה פת לחם וסעדו לבכם, אחר תעבורו, כי על כן עברתם על עבדכם (יח-ב). ויש לדקדק למה אמר ויאקחה פת לחם, הוי ליה למימר ואתנה פת לחם. ונראה על פי מה שסיפר הרה"ק בעל אמרי אמת מגור זי"ע, כי בהיותו ילד שאל את אביו הרה"ק בעל שפת אמת זי"ע, על מה שכתב רש"י וסעדו לבכם, לבבכם אין כתיב כאן אלא לבכם, מגיד שאין יצר הרע שולט במלאכים (ב"ר מח-יא) ע"כ. הלא אברהם אבינו סבר שהם אנשים ולא מלאכים, ואם כן מדוע אמר לבכם. והשיב לו אביו, כי רגלי חסידיו ישמור (שמואל א ב-ט), ולא יאונה לצדיק כל און (משלי יב-כא), ואיש צדיק המדקדק על דיבורו, שומרים עליו ממעל שלא יוציא אף מלה בלתי נכונה, ומן השמים מסייעים אותו שלא ישנה מן האמת ע"כ. והנה להלן כתיב ויקח חמאה וחלב (יח-ח), וברש"י ולחם לא הביא, לפי שפירסה שרה נדה, שחזר לה אורח כנשים אותו היום, ונטמאת העיסה (בבא מציעא פז). ע"כ. ולכן שמרו עליו מן השמים שלא יאמר ואתנה פת לחם, כי הרי בסופו לא נתן, ועל כן אמר רק על עצמו ויאקחה פת לחם.

\*

**אך** יש לומר עוד, כי אברהם אמר להם, וסעדו לבכם אחר תעבורו, כי על כן עברתם על עבדכם, ולכאורה אין זה מדרך ארץ לומר כן להאורח, שיאכל וילך כי רק עבור זה בא בצל קורתו. ועיין ברש"י שנדחק בזה. וגם להבין מה ששלח ה' לאברהם שלשה אנשים, וברש"י (יח-ב) אחד לבשר את שרה, ואחד להפוך את סדום, ואחד לרפאות את אברהם (בבא מציעא פז). הלא הקב"ה עצמו היה שם לבקרו, ובאור פני מלך חיים, ואין צריכין לשליח לרפאותו, כי ה' רופא חולי עמו ישראל. וגם לבשר את שרה אין צריכין לשליחות מלאך,

הקדושה, שלא תוכלו להעזי פנים אז, ולכן יסעו לבכם אחר תעבורו, כאשר תגמרו לסעוד לבכם תוכלו כבר ללכת לדרככם, גם אם לא תקיימו שליחות הרפואה ובשורת שרה, לא איכפת כלל, כי ה' בעצמו שבא לבקרני יוכל לעשות זה, ולא באתם בצל קורת רג כדי ואקחה פת לחם, זו התורה הקדושה, כי 'על כן עברתם על עבדכם', עבור שתקיים ואקחה פת לחם, עבור זה עברתם על עבדכם.

\*

**אך** אכתי יש להבין, וכי בשביל שאכלו אצל אברהם, עבור זה יוותרו להנתן התורה לישראל. ונראה דאיתא בגמרא (בבא קמא פז.) אמר רב יוסף מריש הוה אמינא, מאן דאמר הלכה כרבי יהודה דאמר סומא פטור מן המצות, קא עבדינא יומא טבא לרבנן, מאי טעמא דלא מפקדינא וקא עבדינא מצות. והשתא דשמעית להא דרבי חנינא, דאמר רבי חנינא גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, מאן דאמר לי אין הלכה כרבי יהודה, עבדינא יומא טבא לרבנן, מאי טעמא דכי מפקדינא אית לי אגרא טפי ע"כ. ומעתה יש לומר דלטובתם של ישראל רצו המלאכים למנוע מהם נתינת התורה, כי הלא האבות הקדושים השיגו התורה בעצמם, וקיים אברהם כל התורה, ומימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם, היו במצרים ישיבה עמהם וכו' (יומא כח:). וגם ישראל בעצמם באמירת נעשה ונשמע בקרבנות לפני ה' סיני השיגו כל התורה, וכמו שפירשו אלו קרבנו לפני ה' סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו, כי השיגו זאת בלא נתינתה. ולכן טענו המלאכים כי חשובה יותר שלא יתנו התורה להם, וייקומו זאת כאינו מצווה ועושה שיש בזה אגרא טפי, כסברת רב יוסף מעיקרא, ולכן רצו לפגוע במשה שבא להוריד התורה לישראל.

**אמנם** מאברהם אבינו נלמד דמצווה ועושה עדיפא, כי הלא קיים אברהם כל התורה עד שלא נתינתה, ומכל מקום מצות מילה לא קיים עד שנצטוו מפי ה'. וכתב הרא"ם (פ' לך יז-כד) בטעמו, כי מצווה זו אי אפשר לקיימה רק פעם אחת בחיים, ואם יקיימו מעצמו לא יוכל עוד לקיימה כמצווה ועושה, על כן המתין עד שיצטוו מאת ה', כדי לקיימה במצווה ועושה ע"כ. הרי דאברהם כבר פסק ההלכה דגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה. ואם כן מזה ששלח ה' אותם לאברהם ביום שלישי למילתו שקיימו רק אחר שנצטווה, מוכח שאברהם כוון כהלכה דגדול המצווה ועושה, ועל כן שפיר עדיפא להו לישראל בקבלת התורה להיות מצוין ועושין.

\*

**עוד** יש לומר, על פי מה שכתוב בתפארת שלמה (בפרשתנו עה"פ וירא), דמבואר בזה הק' כי אלו המלאכים הן המה מתחילת בריאת האדם, אשר אמרו (תהלים ח-ה) מה אנוש כי תזכרנו. אך השי"ת השיבם כי כל העולם נברא בשביל שיצא צדיק אחד ששמו אברהם, כידוע בפסוק בהברא"ם (בראשית ב-ד), ודרשו חז"ל (ב"ר יב-ט) באברה"ם. ולכן נשלחו המלאכים האלו כעת אליו לראות בצדקתו, כי כדאי העולם להבראות בזכותו כי הוא גדול מהמלאכים. וזהו כד חזויהו דהוה שרי ואסר, רצה לומר הסתכלו כי הוא מדקדק במצות לפנים משורת הדין, אף מה שהוא שרי, אסר על עצמו, פירשו ממנו. רצה לומר למדו ממנו עוצם הפרישות ע"כ. [ועיין במדרש תנחומא (וירא יד) כשבקש הקב"ה יתברך לבראות את העולם, אמרו לו מלאכי השרת מה אנוש כי תזכרנו, אמר להן הקב"ה יתברך, אתם אומרים מה אנוש כי תזכרנו מפני אשר ראיתם בדורו של אנוש, אלא הריני מראה לכם כבודו של אברהם, כי תזכרנו שנאמר ויזכור אלקים את אברהם (שם יט-כט), אתם אומרים ובן אדם כי תפקדנו, שנאמר (בראשית כא-א) וה' פקד את שרה, אמר להם עתידים אתם לראות את האב ששוחט את הבן והבן נשחט על קדוש שמי ע"כ].

**וביתר** ביאור דאיתא במדרש (ב"ר ח-ה) בשעה שבא הקב"ה לבראות את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים וחבורות חבורות, מהם אומרים אל יברא ומהם אומרים יברא, חסד אומר יברא שהוא גומל חסדים, ואמת אומר אל יברא שכולו שקרים וכו', מה עשה הקב"ה נטל אמת והשליכו לארץ הה"ד (דניאל ח-ג) ותשלך אמת ארצה ע"ש. הרי דעבור מדת החסד כדאי היא בריאת העולם, ועל כן הראה ה' להמלאכים את אברהם, שורש מדת החסד, שכדאי היא בריאת העולם.

**והנה** באותה טענה ממש באו המלאכים להתדיין לפני ה' במתן תורה, כדאיתא בגמרא (שבת פח:) בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא, אמרו לפני חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו, ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים ע"ש. על כן גם כעת צר לפניהם קלסתר פניו של אברהם, הלא גם בבריאת העולם אמרתם כן, והראיתם לכם אחר כך את אברהם שתתבוננו בגודל צדקתו, וראיתם בעיניכם כד שרי ואסר, ועבור צדיקים כמותו כדאי נתינת התורה למטה. וכדאיתא במדרש (ב"ר לה-ב) אין העולם יכול

לעמוד בפחות משלשים צדיקים כאברהם אבינו ע"ש. וכמו שהבטיח לו ה' כה יהיה זרעך (בראשית טו-ה), ובבעל הטורים 'יהיה' בגמטריא שלשים, לומר לך שאין דור שאין בו שלשים צדיקים כאברהם ע"כ.

**ונראה** לרמוז עוד במה שנאמר על המלאכים ותשלך אמת ארצה, דאיתא במדרש (תהלים ח-ב) אמר רבי מצינו בשלשה מקומות שהיו המלאכים מדיינין כנגד הקב"ה, באדם, כשבקש לבראות את האדם, במתן תורה, ובמשכן וכו' ע"ש. ובכולם השליך ה' את עצתם, שברא את האדם, ונתן לנו התורה, והשכין שכינתו למטה בהמשכן. והשלשה דברים הללו ר"ת אמ"ת, א'דם, מ'שכן, ת'ורה, ועל זה אמר ותשלך 'אמת' ארצה, שבשלש המקומות הללו השליך ה' את דבריהם ולא קיבלם.

\*

**עוד** יש לומר בהקדם לבאר מאמרם (ויק"ר ט-ג) דרך ארץ קדמה לתורה, דהנה כבר ביאר רש"י (בריש פרשת בראשית) לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום (תהלים קיא-ו) כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו ע"כ. אך אכתי צריך ביאור, דלזה סגי שיתחיל התורה בפרשת בריאת העולם, ושוב לאחר זה תהא פרשה השניה החודש הזה לכם, והתורה הקדימה גם כן סיפורי תולדות חייהם של האבות הקדושים, שמקומם יוכל להיות גם בסיום התורה.

**אך** באמת תולדות חייהם אינה רק סיפורי מעשיות, אלא מכל דבריהם ומעשיהם יכולים ללמוד תלי תלין של מדות טובות והנהגות ישרות איך צריך יהודי להתנהג, ולומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי. וכמה מדות של נימוס ודרך ארץ אנו למדים מפרשיות הראשונות שעברנו. הן בתחילת הבריאה כתיב ויאמר אלקים נעשה אדם (בראשית א-כז), וברש"י לא נמנע הכתוב מללמד 'דרך ארץ' ומדת ענוה, שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן (ב"ר ח-ח). שוב אנו למדים מאברהם אבינו, שאמר הכתוב (שם ג-ג) וילך למסעיו, וברש"י למדך 'דרך ארץ' שלא ישנה אדם מאכסניא שלו. ואמרו (ערכין טז:) וכל כך למה, דאמר מר אכסנאי [המשנה מאכסניא שלון] פוגם [בעל הבית] ונפגם [הוא עצמו, דאמרי אינשי כמה קשים אלו שלא יוכלו לדור יחד] ע"ש. ובפרשת העקידה כתיב (שם כב-ג) ויקח את שני

נעריו אתו, ובמדרש (ב"ר נה-ח) 'דרך ארץ' שהיוצא לדרך צריך שנים לשמשו (ועיין במדב"ר כ-ג). וכמו כן אין לך גם פסוק אחד מפרשיות אלו, שלא מצאו המפרשים טמונה בה הנהגה טובה, וליכא מידי דלא רמיזי באורייתא. ואם כן לימוד נימוס ודרך ארץ הקדימה הכתוב קודם התורה, שפרשיות אלו עד מתן תורה, ללמד בא עניני דרך ארץ.

**וענין** זה מצינו גם להלן בפרשה אצל לוט שהצילו ה' במהפכת סדום ועמורה, ומצינו שלשה טעמים על הצלתו, שהיה לו שלשה זכותים. חדא, דאיתא במדרש (ב"ר ג-א) ההרה המלט פן תספה (יט-ז), בזכות אברהם שנקרא הר, מדלג על ההרים (שיר ב-ח) ע"ש. שנית, ברמב"ן כתב ויפצר בם מאד ויסורו אליו ויבואו אל ביתו (יט-ג), היה ללוט זכות בהפצירו בהם, והיה לו חפץ טוב בהכנסת אורחים, והיו ממאנים כדי לזכותו, ולכן שמעו לו בסוף ע"ש. שלישית, כתיב (יט-כט) ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה, וברש"י מהו זכירתו של אברהם על לוט, נזכר שהיה לוט יודע ששרה אשתו של אברהם, ושמע שאמר אברהם במצרים על שרה אחותי היא (יד-ג), ולא גילה הדבר שהיה חס עליו, לפיכך חס הקב"ה עליו (ב"ר ג-א) ע"כ. וברמב"ן (שם) הוסיף עוד, כי לוט נתחסד עם הצדיק ללכת עמו לשוט בארץ באשר ילך, והוא שנאמר (לעיל יב-ד) וילך אתו לוט, כי לצוות שלו הלך, ולכן היה לו זכות להצילו בזכות אברהם, כי בעבורו הוא גר בסדום, ולולי אברהם עודנו היה בחרן עם מולדתו, ולא יתכן שתבא אליו רעה בעבור אברהם שיצא במצות קונו ע"כ.

**[ועיין]** בתורת משה בפרשתינו (ס: ד"ה ויאמר) שכתב, דשני פרידות טובות שהתנוצצו בזרעו של לוט, ויצא מהם רות ונעמה (עיין בבא קמא לח:), היינו מצות גמילות חסדים ושמירת פיו ולשונו שהיה בלוט, על כן כשפגמו זרעו הזכרים בשני אלו, על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים (דברים כג-ה) היינו פגם בגמילות חסדים, ואשר שכר עליך בלעם בן בעור לקללך (שם), כי כחו בפה כפירוש רש"י (פרשת בלק כב-ד), פגמו בשמירת פיהם, על כן נתרחקו הזכרים לא יבואו בקהל ה', ונמצא ב' הפרידות טובות בנקבותיהם, על כן עמוני ולא עמונית וכו' (יבמות עו:) ע"כ. ולכן מצינו ברות שהיתה בה מדת החסד במדה גדושה, וכמו שאמרה לה חמותה, יעש ה' עמכם חסד כאשר עשיתם עם המתים ועמדי (רות א-ח), ובעוז אמר לה, הוגד הוגד לי כל אשר עשית את חמותך (שם ב-א), וזהו מניצוץ החסד שהיה בה מלוט].

**ולכאורה** יש להבין למה הוצרך לוט לכל כך זכותים, וכי לא סגי זכות אברהם לבד שמסר נפשו להצילו

במלחמת חמשת מלכים, שעבורו ינצל ממהפכת סדום. ועיין באור החיים הק' (ט-א) שהגם שאמרו כי בזכות אברהם ניצול, אבל צריך למצוא לו זכות כל שהוא ע"ש. וכבר דברנו במקום אחר, כי אין זכות הצדיק מגין אלא על מי שמקושר עם אותו צדיק, שמהנה אותו מנכסיו או מגופו, ומסייעהו לעבודת קונו. או שלומד ממנו דרכי עבודת ה', על כן יש לו קשר עמו שיוכל לחסות תחת כנפיו ולהנצל בזכותו בעת צרה. ולכן לא הגיין על לוט זכותו של אברהם, רק עבור שלמד ממנו מדת החסד של הכנסת אורחים, וכמבואר ברש"י (ט-א) מבית אברהם למד לחזור על האורחים (ב"ר נ-ד). וכמו כן עמד לימינו של אברהם כאשר עזב ארצו ומולדתו, ונעשה לו לצוות לשוט עמו בארץ בכל אשר ילך, ולא גילה במצרים אצל שרה שאין זה אחותו, ואז יוכל ליהנות מזכותו של אברהם, והכל עולה בקנה אחד.

**ובדרשות** חתם סופר (שסב: ד"ה ולישב) כתב לבאר בענין זה, מה שנאמר (דברים כט-כא) ואמר הדור האחרון וגו', וראו את מכות הארץ ההוא וגו', כמהפכת סדום ועמורה אדמה וצבויים, אשר הפך ה' באפו ובחמתו, ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת וגו', ואמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלקי אבותם וגו'. ולכאורה הוי סגי למימר כמהפכת סדום או ערי הככר. וגם בהתשובה למה לא אמר בקיצור, על אשר עזבו ברית 'אלקיהם', והאריך לומר ברית 'אלקי אבותם', אבל הענין כי הדור יתמהו, הלא ערי הככר חמשה היו ונמלט צוער, ורק ד' נהפכו סדום ועמורה אדמה וצבויים, ונשארה צוער בשביל לוט, ולוט גופיה לא ניצל אלא בזכות אברהם, כדכתיב ויזכור אלקים את אברהם ויוצא את לוט מתוך ההפכה, ואם כן יש לתמוה הרי ישראל בני אברהם עצמם, ואיך הפך ה' ארצם כסדום ועמורה אדמה וצבויים, ולא הצילם כאשר הציל צוער. והתירוץ לוט אחז אז מעשה אברהם בידו במה שהסעיד המלאכים, היה לו זכות להצלה, ומבית אברהם למד. נמצא הגיין עליו זכות אברהם, אבל אלו עזבו ברית אלקי 'אבותם' דייקא, ולא אחזו מעשי אבותיהם, על כן לא הצילו אבותם את ארצם ע"כ.

**ג** יש לומר, כי בהצלת לוט היו שלשה הצלות, כי חוץ מהצלת לוט עצמו, אמרו לו המלאכים, עוד מי לך פה חתן ובניך ובנותיך (ט-ב), ויחזיקו האנשים בידו וביד אשתו וביד שתי בנותיו וגו', אם כן גם בנותיו ניצלו עמו. ושוב התחנן לוט, אנכי לא אוכל המלט ההרה וגו', הנה נא העיר

הזאת קרובה לנוס שמה והוא מצער, אמלטה נא שמה וגו', ויאמר אליו הנה נשאתי פניך גם לדבר הזה לבלתי הפכי את העיר וגו' (ט-ט). ואם כן זכה לשלש הצלות, עצמו, בני ביתו, ושוב כל העיר צוער, ועל כן הוצרך לשלשה זכותים.

**והנה** ברמב"ן (ט-ב) העיר, מי נתן להם להמלאכים רשות להציל גם בני ביתו. וכתב וברור הוא שהיו המלאכים יודעים דעת עליון בזה, כי גם צוער בתפלתו נמלטה. ושוב כתב, ויתכן שהיה זה לכבוד האכסניא, כי דרך מוסר לשלוחם להציל בעל ביתם וכל אשר לו, כאשר עשו שלוחי יהושע (יהושע ו-בג) שהצילו גם כל משפחות בעלת ביתם. ובמדרש (ב"ר נ-יא) לוט על ידי שכיבד את המלאך נשא לו פנים ע"כ. וביאור הדברים הוא, כי לא הוצרכו המלאכים רשיון מיוחד מאת ה' שיכולים להציל גם בני ביתו של לוט, ושוב עוד רשיון שיכולים לשנות ציווי ה', ולא להפוך את צוער, כי המלאכים מכירים ויודעים דעת עליון, כי לא יצוה ה' דבר שהוא נגד הנימוס והדרך ארץ. וכיון שדרך מוסר לשלוחים להציל בעל ביתם וכל אשר לו, אין ספק שכך היתה כוונת ה'. ולא עוד אלא כיון שהנימוס הוא לישא פנים למי שמכבד אדם באכסניא ולעשות כרצונו, בודאי שזהו דעת עליון לבלתי הפכי את העיר אשר דברת. והרי לנו כמה מילי של עניני דרך ארץ בפרשה זו, שקדמה הכתוב ללמד אותנו עוד קודם שניתנה לנו התורה. וגם זה נכלל במה שאמר הכתוב כח מעשיו הגיד לעמו, כי מעשה ידי הצדיקים נקראים מעשה ה' (כתובות ה), וכח מעשיו של הצדיקים היינו הנהגותיהם, זה הגיד לעמו בתחלת תורתו.

**ובזה** נבוא אל המכוון, כי באמת המלאכים נתאוו גם כן לקבל את התורה, שהם מכירים ביתר שאת גודל מעלתה. אך כאשר ראו שאברהם בא לקבלה, הרי מדת הנימוס והדרך ארץ, שלא לבוא בדין ודברים עם מי שקיבל ממנו טובה, ומכל שכן ליקח דבר מהעני המהפך בחררה. ואם כי שעבור נימוס זה יצטרכו הם לוותר על התורה שנחמדה מזהב ופז וכל הון דעלמא, השיגו המלאכים בדעתם העדינה שכאשר יש להאדם שני דרכים, או ללכת בדרכי הנימוס ולוותר עבור זה הון עצום, או שבמקום הפסד כזה, כמו קבלת התורה, יכולים לוותר על נימוס ולצאת מגדר הדרך ארץ עבור תורה, הכריעו הם כי דרך ארץ קדמה לתורה, ועל כן צר ה' קלסתר פניו של משה דומה לאברהם שאכלו פעם אצלו, ובוה נסוגו אחור ולא פגעו בו.

**הגליון הזה נתנדב על ידי**

מהר"ר יוסף זיכרמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בתולדת בנו למול טוב	מהר"ר יושע ארי' מענדלאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב	מהר"ר שמוחה ברייער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בארוסי בנו למול טוב	הרה"ג ר' יעקב אהרן אויש שליט"א ר"מ בישיבתנו הק' לרגל השמחה השרויה במעונו בהבנם בנו לעול התורה והמצות	הרה"ג ר' אלימלך שפיטצער שליט"א נהל דישיבתנו הק' לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב
--	---	--	---	---